

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Obor trestní právo

HABILITAČNÍ PRÁCE

Dokazování v přípravném řízení

JUDr. Marek Fryšták, Ph.D.

2011/2012

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem habilitační práci na téma: Dokazování v přípravném řízení zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně dne 1. 5. 2012

.....
JUDr. Marek Fryšták, Ph.D.

Obsah

1	Téma, cíl, metody a struktura habilitační práce	15
2	Pojem přípravného řízení, jeho účel, význam a funkce a základní zásady	Chyba! Záložka není definována.
2.1	Uplatnění základních zásad trestního řízení v přípravném řízení a v dokazování prováděném v jeho rámci	Chyba! Záložka není definována.
2.1.1	Zásada zákonnosti	Chyba! Záložka není definována.
2.1.2	Zásada presumpce nevinny	Chyba! Záložka není definována.
2.1.3	Zásada legality a oficiality	Chyba! Záložka není definována.
2.1.4	Zásada rychlosti (rychlého procesu)	Chyba! Záložka není definována.
2.1.5	Zásada nepřipustnosti petic	Chyba! Záložka není definována.
2.1.6	Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností	Chyba! Záložka není definována.
2.1.7	Zásada vyhledávací	Chyba! Záložka není definována.
2.1.8	Zásada volného hodnocení důkazů	Chyba! Záložka není definována.
2.1.9	Zásada spolupráce se zájmovým sdružením	Chyba! Záložka není definována.
2.1.10	Zásada obžalovací (akusační).....	Chyba! Záložka není definována.
2.1.11	Zásada veřejnosti.....	Chyba! Záložka není definována.
2.1.12	Zásada ústnosti	Chyba! Záložka není definována.
2.1.13	Zásada bezprostřednosti	Chyba! Záložka není definována.
2.1.14	Zásada zajištění práva na obhajobu.....	Chyba! Záložka není definována.
2.1.15	Zásady typické pro dokazování.....	Chyba! Záložka není definována.
3	Vývoj právní úpravy přípravného řízení na našem území	Chyba! Záložka není definována.
3.1	Zákon č. 87/1950 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.1.1	Právní úprava přípravného řízení	Chyba! Záložka není definována.
3.2	Zákon č. 64/1956 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.2.1	Právní úprava přípravného řízení	Chyba! Záložka není definována.
3.3	Zákon č. 141/1961 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.3.1	Novela TrŘ provedená zákonem č. 57/1965 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.3.2	Novela TrŘ provedená zákonem č. 149/1969 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.3.3	Novela TrŘ provedená zákonem č. 178/1990 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.3.4	Novela TrŘ provedená zákonem č. 292/1993 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.3.5	Novela TrŘ provedená zákonem č. 166/1998 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.3.6	Novela TrŘ provedená zákonem č. 265/2001 Sb.	Chyba! Záložka není definována.
3.4	Vzájemný vztah předsoudního stadia a stadia řízení před soudem	Chyba! Záložka není definována.
3.5	Věcný záměr nového trestního řádu	Chyba! Záložka není definována.
4	Zahájení přípravného řízení	Chyba! Záložka není definována.
5	Záznam o zahájení úkonů trestního řízení	Chyba! Záložka není definována.
5.1	Věcný záměr nového trestního řádu	Chyba! Záložka není definována.
6	Provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů ...	Chyba! Záložka není definována.
6.1	Věcný záměr nového trestního řádu	Chyba! Záložka není definována.
7	Zahájení trestního stíhání	Chyba! Záložka není definována.
7.1	Usnesení o zahájení trestního stíhání a jeho obsahové náležitosti	Chyba! Záložka není definována.
7.1.1	Označení orgánu, o jehož rozhodnutí jde.....	Chyba! Záložka není definována.
7.1.2	Den a místo rozhodnutí	Chyba! Záložka není definována.
7.1.3	Výrok.....	Chyba! Záložka není definována.

- 7.1.4 Odůvodnění **Chyba! Záložka není definována.**
- 7.1.5 Poučení o opravném prostředku **Chyba! Záložka není definována.**
- 7.1.6 Označení obviněného **Chyba! Záložka není definována.**
- 7.1.7 Věcný záměr nového trestního řádu **Chyba! Záložka není definována.**
- 7.2 Účinky usnesení o zahájení trestního stíhání **Chyba! Záložka není definována.**
 - 7.2.1 Účinky z hlediska vymezení počátku vyšetřování **Chyba! Záložka není definována.**
 - 7.2.2 Účinky vůči osobě, která má být na jeho základě obviněna **Chyba! Záložka není definována.**
 - 7.2.3 Věcný záměr nového trestního řádu **Chyba! Záložka není definována.**
- 8 Možnosti postupu policejního orgánu před zahájením úkonů trestního řízení **Chyba! Záložka není definována.**
 - 8.1 Věcný záměr nového trestního řádu **Chyba! Záložka není definována.**
- 9 Je nadále nezbytný „monopol vyšetřování“ P ČR? **Chyba! Záložka není definována.**
 - 9.1 Stručný exkurz do zahraniční právní úpravy **Chyba! Záložka není definována.**
 - 9.1.1 Slovensko **Chyba! Záložka není definována.**
 - 9.1.2 Polsko **Chyba! Záložka není definována.**
 - 9.1.3 Spolková republika Německo **Chyba! Záložka není definována.**
 - 9.2 Věcný záměr nového trestního řádu **Chyba! Záložka není definována.**
- 10 Profesionální a odborná úroveň policejního orgánu provádějícího vyšetřování **Chyba! Záložka není definována.**
- 11 Dokazování a jeho specifika v přípravném řízení **Chyba! Záložka není definována.**
 - 11.1 Rozdělení důkazů a jejich specifika při dokazování v přípravném řízení **Chyba! Záložka není definována.**
 - 11.2 Důkazní prostředky z aspektu přípravného řízení **Chyba! Záložka není definována.**
 - 11.3 Nepřípustnost důkazů, absolutní a relativní neúčinnost důkazů a zvláštnosti jejich posuzování při dokazování v přípravném řízení **Chyba! Záložka není definována.**
 - 11.4 Věcný záměr nového trestního řádu **Chyba! Záložka není definována.**
- 12 Dokazování ve standardním přípravném řízení **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1 Prověřování **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.1 Vyžadování vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.2 Vyžadování odborných vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znaleckých posudků **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.3 Obstarávání potřebných dokladů, zejména spisů a jiných písemných materiálů **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.4 Provádění ohledání věci a místa činu **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.5 Vyžadování provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu, za podmínek uvedených v § 114 TrŘ **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.6 Pořizování zvukových a obrazových záznamů osob a za podmínek stanovených v § 114 TrŘ snímání daktyloskopických otisků, provádění prohlídky těla a jeho zevní měření osobou téhož pohlaví nebo lékařem, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby nebo ke zjištění a zachycení stop nebo následků činu **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.7 Zadržení podezřelé osoby za podmínek stanovených v § 76 TrŘ **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.8 Činění rozhodnutí a opatření dle § 78 až § 81 TrŘ za podmínek v těchto ustanoveních stanovených **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.9 Provádění neodkladných nebo neopakovatelných úkonů způsobem uvedeným v hlavě čtvrté TrŘ, pokud dle TrŘ jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.10 Výslech svědka **Chyba! Záložka není definována.**
 - 12.1.11 Použití operativně pátracích prostředků **Chyba! Záložka není definována.**

12.1.12 Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků	Chyba! Záložka není definována.
12.1.13 Osobní prohlídka	Chyba! Záložka není definována.
12.1.14 Zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování	Chyba! Záložka není definována.
12.1.15 Zadržení zásilky	Chyba! Záložka není definována.
12.1.16 Otevření zásilky.....	Chyba! Záložka není definována.
12.1.17 Záměna zásilky.....	Chyba! Záložka není definována.
12.1.18 Sledování zásilky.....	Chyba! Záložka není definována.
12.1.19 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu	Chyba! Záložka není definována.
12.1.20 Zvláštní způsoby dokazování	Chyba! Záložka není definována.
12.1.21 Konfrontace.....	Chyba! Záložka není definována.
12.1.22 Rekognice.....	Chyba! Záložka není definována.
12.1.23 Vyšetřovací pokus	Chyba! Záložka není definována.
12.1.24 Rekonstrukce.....	Chyba! Záložka není definována.
12.1.25 Prověrka na místě	Chyba! Záložka není definována.
12.1.26 Provádění rekognice, vyšetřovacího pokusu, rekonstrukce a prověrky na místě v bytě, obydlí, jiných prostorách a na pozemku..	Chyba! Záložka není definována.
12.1.27 Věcný záměr nového trestního řádu.....	Chyba! Záložka není definována.
12.2 Vyšetřování	Chyba! Záložka není definována.
12.2.1 Procesní postavení obviněného a jeho výslech ..	Chyba! Záložka není definována.
12.2.2 Procesní postavení svědka a jeho výslech.....	Chyba! Záložka není definována.
12.2.3 Věcný záměr nového trestního řádu.....	Chyba! Záložka není definována.
12.2.4 Účast obhájce ve vyšetřování.....	Chyba! Záložka není definována.
12.2.5 Věcný záměr nového trestního řádu.....	Chyba! Záložka není definována.
13 Dokazování v rozšířeném přípravném řízení.....	Chyba! Záložka není definována.
13.1 Prověřování.....	Chyba! Záložka není definována.
13.2 Rozšířené vyšetřování.....	Chyba! Záložka není definována.
13.3 Věcný záměr nového trestního řádu	Chyba! Záložka není definována.
14 Dokazování ve zkráceném přípravném řízení.....	Chyba! Záložka není definována.
14.1 Podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení	Chyba! Záložka není definována.
14.2 Orgány konající zkrácené přípravné řízení	Chyba! Záložka není definována.
14.3 Dokazování ve zkráceném přípravném řízení.....	Chyba! Záložka není definována.
14.4 Věcný záměr nového trestního řádu	Chyba! Záložka není definována.
15 Závěr habilitační práce a úvahy de lege ferenda.....	Chyba! Záložka není definována.
16 Summary.....	Chyba! Záložka není definována.
17 Seznam použité literatury	Chyba! Záložka není definována.
17.1 Komentované zákony.....	Chyba! Záložka není definována.
17.2 Domácí monografie a učební texty	Chyba! Záložka není definována.
17.3 Časopisecké články	Chyba! Záložka není definována.
17.4 Příspěvky ve sbornících	Chyba! Záložka není definována.
17.5 Zahraniční prameny	Chyba! Záložka není definována.
17.6 Jiné prameny	Chyba! Záložka není definována.

Seznam použitých zkratek a zkrácených názvů

V rámci zjednodušení a lepší přehlednosti budou v práci použity tyto následující zkratky a zkrácené názvy:

StPO	Strafprozeßordnung vom 1. Februar 1877 in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 die zuletzt durch Artikel 5 des Gesetzes vom 23. Juni 2011
Ústava SRN	Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Mai 1949, zuletzt geändert durch das Gesetz vom 21. Juli 2010
zákon č. 87/1950 Sb.	zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 64/1956 Sb.	zákon č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
Socialistická ústava	ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TrŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
GVG	Gerichtsverfassungsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 9. Mai 1975, das zuletzt durch Artikel 3 des Gesetzes vom 22. Dezember 2010
PřesZ	zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Úmluva o právech dítěte	sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí ČSFR č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů
starý ZoP	zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
EÚLP	sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí ČSFR č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	usnesení předsednictva Česká národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 186/1992 Sb.	zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů
StZast	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
služební platový řád	nařízení vlády č. 79/1994 Sb., o platových poměrech příslušníků ozbrojených sil, bezpečnostních sborů a služeb, orgánů celní správy, příslušníků Sboru požární ochrany a zaměstnanců některých dalších organizací, ve znění pozdějších předpisů
ZoA	zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

KPK	Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 4 sierpnia 1997 r. Nr. 89, poz. 555), z późniejszymi zmianami
BKAG	Bundeskriminalamtgesetz vom 7. Juli 1997, zuletzt geändert durch Gesetz vom 6. Juni 2009
zákon č. 73/1998 Z. z.	zákon č. 73/1998 Z. z., o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, v znení neskorších predpisov
zákon č. 200/1998 Z. z.	zákon č. 200/1998 Z. z., o štátnej službe colníkov, v znení neskorších predpisov
zákon č. 29/2000 Sb.	zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 101/2000 Sb.	zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 61/2000 Sb.	zákon č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 151/2000 Sb.	zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 352/2001 Sb.	zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 3/2002 Sb.	zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů
ZSS	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže

	(zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 361/2003 Sb.	zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 95/2004 Sb.	zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 96/2004 Sb.	zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 256/2004 Sb.	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 127/2005 Sb.	zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
trestný poriadok	zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, v znení neskorších predpisov
zákon č. 412/2005 Sb.	zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů
ZoP	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 300/2008 Sb.	zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 341/2011 Sb.	zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů
výkladové stanovisko č. 9/2002	výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2002, k otázce zajištění obhájce ve zkráceném přípravném řízení mladistvému, osobě, která byla zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo její způsobilost k právním úkonům byla omezena nebo osobě ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody
výkladové stanovisko č. 13/2003	výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 13/2003, ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k postupu státního zástupce ve vztahu k záznamu o zahájení úkonů trestního řízení
výkladové stanovisko č. 3/2004	výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 3/2004, ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k výkladu ustanovení § 174a odst. 2 písm. e) TrŘ pokud jde o stanovení lhůty dozorového státního zástupce pro zrušení usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání dle ustanovení § 160 odst. 1 TrŘ
výkladové stanovisko č. 9/2004	výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 9/2004, ke sjednocení výkladu zákonů a právních předpisů k postupu státních zástupců ohledně výkonu práva obhájce (advokáta) postupem dle § 89 odst. 2 věty druhé TrŘ vyhledávat a předkládat důkazy nebo navrhnout provedení důkazů
výkladové stanovisko č. 1/2005	výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 1/2005, ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k postupu v přípravném řízení v případě rozhodování o odměně ustanoveného obhájce

obviněného za účast u podání vysvětlení dle ustanovení § 158 odst. 3 písm. a) TrŘ a při sepisování úředního záznamu o obsahu vysvětlení dle § 158 odst. 5 TrŘ

výkladové stanovisko č. 5/2005

výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 5/2005, ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k otázce vyžadování vysvětlení od osob postupem podle § 158 odst. 3 písm. a) [a navazujících] TrŘ ve vztahu ke skutečnostem podléhajícím utajení podle zvláštního zákona (k výkladu § 158 odst. 7 TrŘ)

výkladové stanovisko č. 4/2007

výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 4/2007, k oprávněním státního zástupce ve vztahu k postupu Policie České republiky předcházejícímu zahájení trestního řízení

výkladové stanovisko č. 1/2012

výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 1/2012, k důvodnosti vydání a náležitostem záznamu o zahájení úkonů trestního řízení k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin

pokyn obecné povahy č. 8/2009

pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009, o trestním řízení, ve znění pozdějších předpisů

závazný pokyn č. 100/2001

závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2001, o kriminalisticko-technické činnosti

závazný pokyn č. 88/2002

závazný pokyn policejního prezidenta č. 88/2002, k naplňování, provozování a využívání Národní databáze DNA

závazný pokyn č. 200/2007

závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2007, kterým se vydává spisový a skartační řád Policie České republiky

závazný pokyn č. 30/2009

závazný pokyn policejního prezidenta č. 30/2009,
o plnění úkolů v trestním řízení, ve znění pozdějších
předpisů

poštovní podmínky

poštovních podmínky základních služeb České pošty, s.
p., platné od 1. 8. 2011

ÚS

Ústavní soud České republiky

ESLP

Evropský soud pro lidská práva

P ČR

Policie České republiky

Judikatura

- R označení před číslem judikátu znamená, že jde o judikát uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek; číslo označuje pořadové číslo/ročník v trestní části této Sbírky a případná římská číslice za pomlčkou označuje příslušnou právní větu; nejde-li výjimečně o judikát z trestní části této Sbírky, je za číslem označen poznámkou „občanskoprávní“
- B označení před číslem judikátu znamená, že jde o rozhodnutí a další materiály uveřejněné v trestní části Bulletinu Nejvyššího soudu České republiky (Československé republiky), trestní část; číslo označuje číslo sešitu/ročník a za pomlčkou je uváděno pořadové číslo judikátu
- SR označení před číslem rozhodnutí je použito u rozhodnutí uveřejněných v časopise Soudní rozhledy, které jsou vydávány nakladatelstvím C. H. Beck Praha; číslo označuje pořadové číslo judikátu/ročník
- TR NS označení před číslem rozhodnutí znamená, že jde u rozhodnutí uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, který je vydáván nakladatelstvím C. H. Beck Praha; číslo označuje pořadové číslo sešitu/ročník (počínaje sešitem č. 1) a za pomlčkou je uváděno po písmenu „T“ (trestní) pořadové číslo judikátu; čísla rozhodnutí navazují na trestní část předchozího Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu (NS), jehož vydávání bylo ukončeno
- NS označení před číslem rozhodnutí znamená, že jde u rozhodnutí uveřejněné v Souboru rozhodnutí

Nejvyššího soudu, který byl vydáván nakladatelstvím C. H. Beck Praha; číslo označuje pořadové číslo svazku/ročník a za pomlčkou je uváděno po písmenu „T“ (trestní) nebo „C“ (civilní) pořadové číslo judikátu

1 Téma, cíl, metody a struktura habilitační práce

Trestní řízení probíhá v *jednotlivých časových úsecích*, ve kterých orgány činné v trestním řízení, popřípadě další orgány a osoby zúčastněné na trestním řízení, plní své úkoly a cíle směřující k dosažení účelu trestního řízení. Tyto jednotlivé úseky označujeme jako stadia. Základní členění stadií je standardně na *předsoudní a soudní*. Předsoudním stadiem je přípravné řízení, které se dále člení na postup před zahájením trestního stíhání a vyšetřování. Mezi soudní stadia řadíme předběžné projednání obžaloby, hlavní líčení, opravné řízení a řízení vykonávací.¹

Jelikož naše právní úprava náleží k reformovanému typu *kontinentálního trestního řízení*, je jeho nedílnou součástí přípravné řízení. S ohledem na jeho název by bylo možné dovodit, že jeho úkolem je připravit řízení před soudem a zjistit, zda existuje důvodné podezření ze spáchání trestného činu konkrétní osobou a zda je na místě, aby na tuto osobu byla podána obžaloba a věc byla odevzdána soudu nebo bylo rozhodnuto jinak, např. o zastavení trestního stíhání. Důležité v tomto okamžiku je, v jakém rozsahu a jakými prostředky by toto důvodné podezření mělo být podloženo, aby věc byla způsobilá k odevzdání soudu, případně aby byla způsobilá k přijetí jiného rozhodnutí.

Nejdůležitějším stadiem trestního řízení je samozřejmě *hlavní líčení*, ve kterém leží těžiště dokazování a rozhodování. Je tomu tak proto, že se v něm rozhoduje o meritorní otázce trestního řízení, a to o vině a trestu, popřípadě i o ochranném opatření a náhradě škody. Řešení této meritorní otázky právě v hlavním líčení je naplněním čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 LZPS, na základě kterých jen soud rozhoduje o vině a trestu. K důležitosti hlavního líčení přispívá i skutečnost, že se v jeho rámci uplatňují stěžejní zásady trestního řízení, jako je zejména zásada veřejnosti, ústnosti, bezprostřednosti, které v ostatních stadiích uplatnit nelze, nebo je lze uplatnit jen částečně.

¹ VANTUCH, P. *Trestní řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 1991. s. 80, NETT, A., VLČEK, E., DRAŠTÍK, A. et al. *Trestní právo procesní*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s. 165, CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Nakladatelství ASPI, 2008. s. 409 nebo JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 1. vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1. 1. 2010*. Praha: Nakladatelství Legex, 2010. s. 445. V učebnici MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přep. a dop. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. s. 514, se kromě výše uvedených stadií setkáváme i s dalšími stadii, a to s neprocesním postupem před zahájením trestního stíhání, mimořádným opravným řízením a řízením dle hlavy dvacáté druhé TrŘ.

V tomto okamžiku je nezbytné zamyslet se nad tím, jaký je, nebo by případně měl být, vztah mezi předsoudními a soudními stadii, respektive mezi přípravným řízením a hlavním líčením.²

Pokud se podíváme na stávající právní úpravu obsaženou TrŘ, tak až do jeho novely provedené zákonem č. 292/1993 Sb., s účinností od 1. 1. 1994, byl tento vztah založen na dominanci přípravného řízení na úkor hlavního líčení. Přípravné řízení bylo fakticky *generálkou hlavního líčení* a těžištěm dokazování a rozhodování, protože směřovalo pokud možno k co nejúplnějšímu objasnění věci, což vedlo k jeho neúměrnému prodlužování. Byť by to soudci neradi slyšeli, hlavní líčení bylo v mnoha případech pouhou „formalitou“, v rámci které došlo pouze k zopakování důkazů zajištěných či provedených v přípravném řízení. Navíc vrácení věci státnímu zástupci k došetření v rámci předběžného projednání obžaloby bylo dle § 188 odst. 1 písm. e) TrŘ, ve znění účinném do 31. 12. 2001, podmíněno pouhým zjištěním závažných vad přípravného řízení nebo tím, že nebyly objasněny základní skutečnosti významné pro rozhodnutí. Soud tedy mohl státnímu zástupci vrátit k došetření věc např. v případě, že nebyli vyslechnuti někteří svědci, a nemusel se již zabírat tím, zda si může tyto svědky vyslechnout sám v hlavním líčení.

Uvedená novela si dala na první pohled nesnadný cíl a tím bylo výrazné zjednodušení, účelné *odformalizování a zrychlení trestního řízení*. Měla potlačit v minulosti evidentně přeceněný význam přípravného řízení a posílit zásadu, že těžištěm dokazování je řízení před soudem.³ Přípravné řízení mělo mít jen pomocnou roli a umožnit státnímu zástupci rozhodnutí, může-li podezření vůči obviněnému odůvodnit obžalobu podanou u soudu, nebo zda je třeba rozhodnout jinak, např. o zastavení trestního stíhání. Tento záměr se nepodařilo realizovat a praxe se brzy vrátila k zažitému modelu dominujícího přípravného řízení, protože to zejména pro státního zástupce a soudce bylo jednodušší z důvodů, které přiblížím dále v této práci.

Další změnu ve vztahu mezi přípravným řízením a hlavním líčením provedla až novela TrŘ provedená zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Dala si za cíl výrazně omezit dokazování v přípravném řízení se snahou přenést jeho těžiště, nikoliv formálně, ale reálně, z přípravného řízení do hlavního líčení. *Obsah a rozsah přípravného řízení je od uvedeného data diferencován v závislosti na závažnosti a složitosti činu*, který je

² Ke vztahu předsoudního a soudního stadia trestního řízení blíže srovnej MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přep. a dop. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. s. 518 a násl.

³ NEČADA, V. *Přehled novel trestních kodexů od listopadu 1989 do konce roku 1999*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. s. 93.

předmětem trestního řízení. O nejméně závažné (bagatelní) kriminalitě je vedeno zkrácené přípravné řízení, jehož účelem je vyhledat možné důkazy pro potřebu hlavního líčení s cílem, v co nejkratší době postavit obviněného před soud. Naopak o nejzávažnějších trestných činech probíhá v přípravném řízení dokazování v podstatě ve stejném rozsahu, jako před účinností této novely. V přípravném řízení o ostatních trestných činech je rozhodující, zda důkaz je třeba provést již v jeho rámci, jako je tomu např. v případě neodkladných nebo neopakovatelných úkonů, nebo zda jej postačí pouze vyhledat a provést až v hlavním líčení.

K posílení významu hlavního líčení přispěla i změna § 188 odst. 1 písm. e) TrŘ, kdy vrácení věci do přípravného řízení pro nedostatečná skutková zjištění je podmíněno tím, že došetření v hlavním líčení je spojeno s výraznými obtížemi, spočívajícími např. v tom, že soud musí došetření provádět za cenu opakovaného odročování hlavního líčení, neboť jen cestou postupných kroků by zjišťoval důkazní prostředky, jimiž lze věc objasnit. Stejně tak ne každá procesní vada je důvodem k vrácení věci k došetření, pokud ji lze napravit v hlavním líčení tím, že např. svědek bude správně poučen a znovu vyslechnut.

Dokazování by mělo být v nejširším a nejkompexnějším rozsahu prováděno až v rámci soudního stadia, jehož účelem je v rámci hlavního líčení provést kontradiktorním způsobem, za aktivní účasti stran, všechny potřebné důkazy způsobilé věc objasnit a to při uplatnění zásad trestního řízení, které se v jeho rámci projevují. Nezbytné je dodržení všech procesních záruk moderního procesu označovaného jako tzv. fair trial.⁴

Přestože lze z výše uvedeného vztahu přípravného řízení a hlavního líčení dovodit pouhou „pomocnou“ roli přípravného řízení, neměli bychom ji podceňovat. Jestliže totiž dojde v přípravném řízení k procesním pochybením, mnohdy je v dalších stadiích trestního řízení jejich odstranění značně obtížné nebo zcela nereálné. *Kvalita provedení přípravného řízení* do značné míry ovlivní průběh a úspěšnost dokazování v hlavním líčení a tím i jeho výsledek. Přípravné řízení tak nesporně ovlivňuje úspěšnost a celkovou efektivnost trestního řízení. Dle mého názoru to velmi výstižně vyjádřil P. Pješčák. Ten k významu přípravného řízení, respektive předsoudního stadia uvedl, že „...jej z určitého pohledu považuje za nejdůležitější stadium trestního řízení. Toto odvážné tvrzení však plně odráží pravou realitu trestního procesu, aniž by byl jakkoliv znevažován nezanedbatelný význam řízení před soudem. Nebude-li totiž věc řádně objasněna a prvotními úkony nebudou zjištěny rozhodující

⁴ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přep. a dop. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. s. 399.

důkazy, lze těžko očekávat úspěšné projednání věci před soudem, pokud k němu vůbec dojde“.⁵

Ani po více než deseti letech od účinnosti novely TrŘ provedené zákonem č. 265/2001 Sb. nejsem přesvědčen, že *se praxe zcela bezvýhradně ztotožnila* s přenesením těžiště dokazování do řízení před soudem.⁶ Otázka vzájemného vztahu předsoudního stadia a stadia řízení před soudem zůstává nadále otevřená a může být ovlivněna hledáním odpovědí na řadu dalších otázek, jako je např. to, kdo bude přípravné řízení provádět, kolik jeho forem bude existovat a zejména jak bude vymezen rozsah dokazování, které v něm bude prováděno. Hledáním odpovědí na tyto otázky se tak zákonitě při psaní této práce nemůžu vyhnout ani já.

Cíl své práce jsem zaměřil na popis, analýzu a zhodnocení právní úpravy *de lege lata* týkající se dokazování v přípravném řízení. V té souvislosti ale není mým záměrem, abych svoji pozornost věnoval celé této právní úpravě, ale naopak se v ní chci primárně zaměřit na základní rysy a charakteristiku přípravného řízení a dokazování prováděného v jeho rámci a přitom poukázat i na konkrétní aplikační problémy a výkladové nejasnosti, které tato právní úprava přináší. Z uvedeného důvodu nebudu, s ohledem na takto stanovený cíl práce, u jednotlivých popisovaných důkazních prostředků rozebírat konkrétní procesní postupy jejich realizace, ale pouze zdůrazním jejich základní charakteristiku s přihlédnutím k tomu, kdy a za jakých podmínek se v přípravném řízení realizují.

Celá práce bude směřovat k *nalezení odpovědi na stěžejní otázku*, v jaké podobě, respektive v jaké formě, by přípravné řízení mělo *de lege ferenda* existovat a zda, v jakém rozsahu a s jakým cílem by v jeho rámci mělo probíhat dokazování a s jakým důkazním významem.

Ve své práci vycházím z teoretických aspektů obsažených v příslušné právní úpravě a především z konfrontace této právní úpravy nejen s věcným záměrem nového trestního řádu z roku 2008 a jeho revize z roku 2010 a neoficiálním paragrafovým zněním jeho obecné části,⁷ ale i s rozhodnutími obecných soudů, ÚS a ESLP, které ji uvádějí v život. V jejím rámci chci taktéž *zúročit a aplikovat své praktické zkušenosti*, které jsem získal v letech 1997 až 2009 během svého působení u P ČR, a to nejprve na Krajském úřadu vyšetřování Brno a po zrušení úřadů vyšetřování na Správě Jihomoravského kraje, respektive Krajském

⁵ PJEŠČAK, P. Přípravné řízení z hlediska připravované rekodifikace. *Trestní právo*. 1996, č. 7-8, s. 10.

⁶ K vyhodnocení účinnosti novely TrŘ provedené zákonem č. 265/2001 Sb. blíže srovnej Zprávu o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení. Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Ts 42/2003, Brno, 29. 9. 2004 a Zvláštní zprávu o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. v podmínkách státního zastupitelství. Analytický a legislativní odbor Nejvyššího státního zastupitelství, sp. zn. 7 NZn 604/2002, Brno, 2. 1. 2003.

⁷ RŮŽIČKA, M, TREŠLOVÁ, L. *Neoficiální pracovní verze paragrafovaného znění trestního řádu. Obecná část, ve znění z 16. 6. 2011*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, legislativní odbor, 2011. Nepublikováno.

ředitelství policie Jihomoravského kraje se sídlem v Brně, kde jsem se po celou dobu věnoval problematice vyšetřování hospodářské kriminality, a to jak v postavení řadového policejního orgánu, tak i vedoucího oddělení hospodářské kriminality.

V *úvodu práce* nejprve dojde k vymezení pojmu přípravného řízení, jeho účelu, významu, funkcí a jeho jednotlivých forem. V rámci úvodních výkladů je třeba věnovat pozornost i vymezení základních zásad trestního řízení a jejich uplatnění a modifikaci v přípravném řízení a v dokazování prováděném v jeho rámci. K tomu, abychom lépe pochopili, jakým způsobem se na našem území od roku 1950 měnil význam, účel a podoba přípravného řízení a jak se utvářel jeho vztah k hlavnímu líčení, jejich vzájemný poměr a tím i rozsah dokazování v něm prováděný, považuji za nezbytné provedení určitého *historického exkurzu*, který pro mě bude mimo jiné i východiskem pro úvahy *de lege ferenda* týkající se zpracovávaného tématu.

Z § 12 odst. 10 TrŘ vyplývá, že přípravné řízení lze zahájit třemi možnými způsoby: vyhotovením záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, které patří v praxi k nejčastějším způsobům zahájení přípravného řízení, provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí nebo přímo zahájením trestního stíhání. Právě těmto třem *možnostem zahájení přípravného řízení* budou věnovány následující kapitoly práce.

V praxi se relativně často setkáváme s tím, že doručené trestní oznámení je neúplné, nekonkrétní nebo zmatečné. Není výjimkou, že jeho pisatel v něm reaguje na informace, o kterých se dozvěděl z otevřených zdrojů, nebo se jedná o tzv. „notorické stěžovatele“. Policejní orgán po provedení prvotní analýzy tohoto podání mnohdy dojde k závěru, že nemůže zahájit úkony trestního řízení, jelikož k tomu nejsou splněny zákonné podmínky stanovené v § 158 odst. 3 TrŘ. V té souvislosti se budu v další kapitole práce zamýšlet nad tím, jaké jsou v tomto případě *možnosti postupu policejního orgánu*, jelikož právní úprava obsažená v § 158 odst. 1 TrŘ dle mého názoru jednoznačnou odpověď na tuto otázku nedává.

Následně budu věnovat pozornost dvěma úzce souvisejícím okruhům otázek. První z nich směřuje k tomu, zda je *de lege ferenda* nadále nezbytné, aby „*monopolní postavení*“ ve vztahu k vyšetřování měla nadále P ČR reprezentovaná svými příslušnými útvary, nebo je žádoucí, aby toto oprávnění bylo dáno i dalším subjektům vystupujícím v současné době pod legislativní zkratkou policejní orgán. Přestože není mým cílem věnovat se v této práci *komparaci*, učiním v tomto případě výjimku a s ohledem na historicko-právní kořeny a souvislosti věnuji pozornost tomu, jak je uvedená problematika upravena na Slovensku, kterému bude věnována hlubší pozornost, a dále pak v Polsku a ve Spolkové republice Německo. Uvedenou komparaci považuji za přínosnou zejména pro potřeby právního styku

s cizinou, aby bylo zřejmé, kdo bude v uvedených zemích partnerem našich orgánů provádějících vyšetřování. U druhé otázky se zamýšlím nad tím, na jaké *profesní a odborné úrovni* by policejní orgán provádějící vyšetřování měl být, jelikož o této úrovni, aniž bych chtěl jakkoliv generalizovat, mám v současné době řadu pochybností.

Stěžejní část práce bude věnována problematice *dokazování z pohledu přípravného řízení*. Nejprve budou rozebrány základní otázky dokazování, jako jsou fáze dokazování, předmět dokazování, rozdělení důkazů, vymezení důkazních prostředků, s přihlédnutím k oprávnění obhájce vyhledat, předložit nebo navrhnout provedení důkazu, a s tím velmi úzce související otázky nepřipustnosti důkazů a jejich absolutní a relativní neúčinnosti. Další kapitoly budou již věnovány samotnému průběhu dokazování ve standardním, rozšířeném a zkráceném přípravném řízení. V rámci těchto kapitol budou taktéž zmíněna další oprávnění policejního orgánu, která se sice primárně netýkají dokazování, jelikož souvisí se zajišťovacími instituty týkajícími se zajištění osoby a věci důležité pro trestní řízení, ale která jsou pro naplnění účelu přípravného řízení a dokazování v jeho rámci velmi podstatná.

Jelikož považuji pro čtenáře za vhodnější, aby *dílčí úvahy de lege ferenda* byly ve vztahu k příslušnému tématu prezentovány z důvodu přehlednosti vždy v rámci jednotlivých kapitol práce, v závěru práce bude provedeno pouze celkové shrnutí zpracovávaného tématu, se *zdůrazněním těch podstatných výhrad*, kterého se zpracovávaného tématu týkají a hledáním *odpovědi na výše položenou otázku*, v jaké podobě, respektive v jaké formě, by přípravné řízení mělo *de lege ferenda* existovat a zda, v jakém rozsahu a s jakým cílem by v jeho rámci mělo probíhat dokazování.

Věřím, že předložená práce bude dostatečným názorovým a argumentačním příspěvkem do řady diskuzí týkajících se podoby a významu přípravného řízení a v něm prováděného dokazování a to jak *de lege lata*, tak i *de lege ferenda*.

Právní úprava obsažená v této práci odpovídá stavu k 1. 5. 2012.